

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНАЛІСТИКА

БІЛОУС В. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 343.98

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ЗРОСТАННЯ ТЕРОРИСТИЧНОЇ ЗАГРОЗИ

Стаття присвячена дослідженню проблем розбудови національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства в умовах глобального зростання терористичної загрози, а також формулюванню криміналістичних рекомендацій щодо їх вирішення шляхом реформування законодавства та впровадження сучасних інформаційних технологій.

Ключові слова: ототожнення, ДНК-профіль, генетична ідентифікація, інформаційні технології, біоелектронна паспортизація.

Статья посвящена исследованию проблем построения национальной системы идентификации граждан Украины, иностранцев и лиц без гражданства в условиях глобального возрастания террористической угрозы, а также формулированию криминалистических рекомендаций по их решению путем реформирования законодательства и внедрения современных информационных технологий.

Ключевые слова: отождествление, ДНК-профиль, генетическая идентификация, информационные технологии, биоэлектронная паспортизация.

The article is dedicated to the study of problems concerning the development of a national system of identification of citizens of Ukraine, foreigners and stateless persons under the circumstances of global increase of terrorist threats, as well as formulation of criminalistic recommendations for solving such problems by reforming the legislation and introducing modern information technologies.

Key words: identification, DNA profile, genetic identification, information technologies, bioelectronic passportization.

Вступ. Серія кривавих терактів, скоєних у м. Брюсселі 22 березня 2016 р., сколихнула цивілізований світ загигеллю 31 і поранням 316 громадян більше ніж 40 країн [1]. Терористичні акти, вчинені того ж тижня в Туреччині [2], Ємені [3], Іраку [4] та Пакистані [5], додатково обірвали життя десятків і підірвали здоров'я сотень людей. Жертвами терористичної війни на сході України станом на 23 березня 2016 р. стали 30 346 осіб: понад 9 тисяч були убиті та понад 21 тисяча – поранені [6].

«Світ кардинально змінився. І Україна, і світ ще довго не повернуться до мирного життя», – підсумував Президент України П. Порошенко. За його даними, тільки у 2015 р. співробітникам Служби безпеки України вдалося виявити і не допустити вчинення по-

над 200 терористичних актів проти мирних громадян України у Києві, Одесі, Миколаєві, Херсоні, Запоріжжі, Харкові та Львові. Організатори більшості з них готувалися на території Російської Федерації. За переконанням Глави держави, «їх мета – залякати країну, дестабілізувати внутрішньополітичну ситуацію. Вони є ключовим елементом тієї гібридної війни, яка ведеться проти нашої країни» [7]. Уже понад два роки наша держава протистоїть російсько-терористичним військам і масштабній агресії Росії у формі гібридної війни. Україна, як і раніше, чинить активний опір, що, втім, не означає послаблення загроз із боку РФ. І пряма військова агресія, на думку директора Національного інституту стратегічних досліджень В. Горбуліна, досі ще залишається реальною і відчутною загрозою для України (а цілком можливо, і для багатьох східноєвропейських країн) [8].

Міністр юстиції і захисту прав споживачів ФРН Х. Маас констатував: «Абсолютної безпеки, на жаль, в демократичній державі гарантувати не зможе ніхто» [9]. Перманентне зростання терористичної загрози набуло значення проблеми, невідкладне вирішення і запобігання негативним наслідкам якої є надзвичайно актуальним для більшості країн світу. Ефективне протистояння міжнародному тероризму як глобальному явищу потребує підходу, не меншого за рівнем охоплення. Завдання криміналістики в сучасному глобалізованому світі зумовлені необхідністю системного криміналістичного забезпечення відповідних органів правозастосування різних країн і спрямованого на оптимізацію процесів виявлення, розкриття, розслідування, судового розгляду та попередження злочинів. Пов'язана з цим потреба в установленні особи потерпілих не тільки від терористичних актів, військових конфліктів чи інших кримінальних правопорушень, але й техногенних катастроф чи стихійних лих, розшуку та ототожнення зниклих без вісти й підозрюваних у скоєнні злочинів, задоволення низки інших, не менш важливих, потреб судово-слідчої практики зумовлюють актуальність зосередження зусиль на розвитку потенціалу криміналістичної ідентифікації.

Постановка завдання. Метою запропонованої статті є аналіз ініціатив щодо створення національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства в системному зв'язку з аналогічними заходами, що вживаються на міжнародному рівні, на предмет їх придатності для комплексного вирішення актуальних ідентифікаційних завдань, а також розроблення рекомендацій щодо законодавчого забезпечення практичних потреб органів правозастосування у досліджуваній царині.

Результати дослідження. 22 листопада 2010 р. у м. Брюсселі на саміті Україна – ЄС було схвалено План дій щодо лібералізації Європейським Союзом (далі – ЄС) візового режиму для України. З метою створення необхідних умов для запровадження безвізового режиму поїздок громадян України до держав – членів ЄС Рада національної безпеки і оборони України доручила:

1) Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) забезпечити схвалення концепції створення національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства і затвердження плану заходів щодо її реалізації;

2) Міністерству внутрішніх справ (далі – МВС) України організувати разом з іншими зацікавленими державними органами роботу, у разі потреби підготувати і внести в установленому порядку пропозиції щодо забезпечення технічних можливостей доступу до баз даних Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерполу) в пунктах пропуску через державний кордон України; посилення інституційної спроможності відповідних підрозділів Державної міграційної служби України щодо протидії нелегальній міграції, налагодження ефективного співробітництва з державами – членами ЄС у зазначеній сфері на міжвідомчому рівні; створення віртуального контактного аналітичного центру та бази даних про міграційні процеси для забезпечення обміну інформацією та моніторингу ситуації у сфері міграції [10].

Останнє слід визнати особливо актуальним не тільки для налагодження ефективного співробітництва на міжнародному рівні. Адже збройна агресія РФ призвела до виникнення такого раніше невідомого нашій миролюбній державі явища, як внутрішньо переміщена особа – громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні,

яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру. Сьогодні кількість таких осіб сягає майже 1,7 млн [11]. При цьому відсутність інтегрованої бази даних про міграційні процеси та фактична безконтрольність останніх, низький рівень забезпечення міжвідомчого обміну інформацією та моніторингу ситуації у сфері міграції уможливили використання зловмисниками статусу внутрішньо переміщеної особи з метою реалізації шахрайських схем протиправного заволодіння декількома мільярдами грн коштів Державного бюджету України, що направлялися на соціальні виплати (у т. ч. пенсійне забезпечення) внутрішньо переміщеним особам, і спрямування частини цих коштів на фінансування тероризму [12].

Розпорядженням КМУ від 23 грудня 2015 р. № 1428-р було схвалено Концепцію, результатом реалізації якої повинно стати створення ефективної, прозорої, високотехнологічної, захищеної національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства. Ідеться про давно назрілу комплексну ідентифікаційну реформу, засновану на широкому впровадженні сучасних інформаційних технологій. До основних її напрямів, зокрема, віднесено:

1) запровадження системи достовірної ідентифікації особи і встановлення її законних даних: створення електронних баз даних, у яких будуть зібрані дані про громадян України, іноземців та осіб без громадянства; усунення випадків дублювання та незаконної зміни даних; створення єдиного підходу до розгляду та вирішення справ; впровадження нових процесів, які забезпечать усунення штучних бар'єрів і цим мінімізують ризики незаконної зміни даних і корупційні ризики; широке використання інформаційних технологій для більш швидкого та ефективного обміну інформацією як між структурними підрозділами ДМС, так і між державними органами для ідентифікації особи, перевірки даних і ефективного аналізу баз даних; впровадження сучасних технічних засобів, таких як фотопошукова система, засоби для автоматичної перевірки якості фотографій, електронні програми діловодства та інші інструменти;

2) запровадження сучасних та захищених ідентифікаційних документів: крім встановлення даних про особу, важливе значення має видача державою ідентифікаційних документів, захищених від підроблення, які відповідають сучасним вимогам. Документи нового зразка повинні, з одного боку, забезпечувати захищеність від так званої «крадіжки особистості» й аналогічних небезпек, а з іншого боку – сприяти розвитку електронних послуг і підвищенню ефективності державного обслуговування в цілому. Тому одним з важливих чинників є визначення фізичних і функціональних характеристик документа, що посвідчує особу, його значення в контексті електронного урядування, у тому числі цифрового підпису тощо.

Уряд визнав, що сьогодні в Україні діє система обліку населення, яка залишилася переважно з радянських часів, коли не використовувалися електронні ресурси і більша частина інформації зберігалася в архівах на паперових носіях, а наявні процедури створювали додаткові перешкоди, що призводило до корупції, незаконної зміни даних, штучного затягування строку обслуговування, його низької якості тощо. Недостатнім також залишається і рівень взаємодії державних органів між собою, які встановлюють/визначають ідентифікаційні дані. Красномовним прикладом занепаду в досліджуваній царині може слугувати той факт, що Євгену Котляру, який загинув від чисельних кульових поранень, виносячи пораненого товариша з місця розстрілу «Небесної сотні» в центрі столиці нашої держави 20 лютого 2014 р., більше ніж через два роки після його смерті, у березні 2016 р., було надіслано повістку про виклик до військкомату для уточнення облікових даних [13]. При цьому не було враховано навіть той загальновідомий факт, що Указом Президента України від 21 листопада 2014 р. № 890/2014 «Про присвоєння звання Героя України» за громадянську мужність, патріотизм, героїчне відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, самовіддане служіння українському народу, виявлені під час Революції гідності, Євгену Миколайовичу

Котляру посмертно (!) було надане звання «Герой України» з удостоєнням ордена «Золота Зірка».

Нещодавно ухваленою Концепцією розвитку сектору безпеки і оборони України заплановано реалізувати комплекс завдань, які полягають, зокрема, й у забезпеченні ефективного контролю за міграційними процесами, дієвої боротьби з нелегальною міграцією, сприяння запровадженню безвізового режиму з ЄС. Визначено, що метою розвитку МВС України на сучасному етапі є його становлення як головного органу в системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики, зокрема у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, а також біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. А розвиток Державної міграційної служби (далі – ДМС) України планується здійснити у т. ч. шляхом підвищення ефективності реалізації державної політики у сферах міграції, зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів у два етапи: 1) до кінця 2017 р. і 2) до завершення 2020 р.

Для досягнення мети на першому з них, як і Концепцією створення національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства, передбачається здійснити низку заходів, у т. ч. привести національну правову базу й процедурні практики у відповідність із міжнародними стандартами, забезпечити виконання зобов'язань у рамках лібералізації візового режиму з ЄС; створити єдину захищену систему електронного документообігу з уніфікованими базами даних; упровадити сучасний інструмент електронної ідентифікації особи – паспорт громадянина України у формі картки; забезпечити оперативний доступ ДМС України до наявних державних та єдиних реєстрів, інших інформаційних баз, що перебувають у власності держави або підприємств, установ та організацій, з метою проведення ідентифікації; надати доступ до електронного ідентифікаційного сервісу ДМС України державним органам; розробити нові сервіси та інтегрувати паспорт громадянина України у формі картки з іншими ініціативами електронного управління; забезпечити розвиток каналів доступу до нових сервісів та способів електронної ідентифікації тощо.

Для досягнення мети на другому етапі, завершення реалізації якого, на нашу думку, необґрунтовано відкладено до кінця 2020 року, передбачається: розроблення нової моделі ідентифікації особи і перевірки даних та запровадження нового, надійного процесу менеджменту встановлення ідентичності (починаючи з відбору даних до первинної ідентифікації і видачі документів); створення єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами; забезпечення подальшої розбудови інфраструктури Єдиного державного демографічного реєстру та створення національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства [14].

Зауважимо, що відповідно до п. 2 Перехідних положень Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» розбудова інфраструктури ЄДДР як електронної інформаційно-телекомунікаційної системи, призначеної для зберігання, захисту, обробки, використання і поширення визначеної цим Законом інформації про особу та про документи, що оформлюються із застосуванням засобів Реєстру, з забезпеченням дотримання гарантованих Конституцією України свободи пересування і вільного вибору місця проживання, заборони втручання в особисте та сімейне життя, інших прав і свобод людини та громадянина, здійснюється на базі Державної інформаційної системи реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування.

У свою чергу, реалізація Концепції розвитку Державної інформаційної системи реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 711-р, має дати змогу шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів і нормативних документів забезпечити удосконалення роботи з виявлення, документування та розслідування злочинів, пов'язаних з підробленням документів чи їх незаконним використанням; застосування біометричних технологій для

ідентифікації особи; запобігання незаконній міграції шляхом здійснення заходів щодо недопущення фальсифікації, підроблення чи незаконного використання документів, що посвідчують особу; створення технічної можливості своєчасного інформаційного обміну в процесі міждержавного міграційного співробітництва та у сфері протидії незаконній міграції, кримінальним і терористичним проявам тощо.

Зазначене є надзвичайно важливим, адже 24 березня 2016 р. на екстреному саміті міністрів юстиції і внутрішніх справ ЄС було відзначено критично низький рівень інформаційного обміну та досягнуто згоди про посилення боротьби з тероризмом. У т. ч. було рекомендовано погодити не пізніше квітня 2016 р. директиву про створення загальноєвропейської системи зберігання даних авіапасажирів PNR (Passanger Name Record). Ця система пропонувалася ще в 2011 р., однак Європарламент не погодився на її впровадження через побоювання щодо втручання влади європейських країн у приватне життя громадян. Глава МВС ФРН Т. де Мезьер, який висловлювався на підтримку PNR відразу ж після терактів у м. Парижі, цього разу наголосив: «Той, хто сьогодні виступає проти європейської системи PNR, просто не усвідомлює, що дзвони вже пролунали».

Слід також визнати, що паперові документи, якими традиційно підтверджувалося громадянство, посвідчувалася особа чи її спеціальний статус, сьогодні не можуть слугувати надійним засобом ідентифікації особи. Так, останнім часом СБУ на систематичній основі викриває злочинні схеми заочного оформлення різних документів (виготовлення нових, заміни пошкоджених чи начебто втрачених тощо) мешканцям тимчасово окупованих терористами територій без фактичної присутності їх власників [15], у т. ч., паспорта громадянина України для виїзду за кордон [16], зокрема з метою легалізації бойовиків на мирній українській території [17] або навіть нелегальних мігрантів у країнах ЄС [18]. Це може слугувати приводом до обґрунтованих сумнівів щодо спроможності нашої держави ефективно виконувати свої зобов'язання в рамках міжнародної співпраці з протидії міжнародному тероризму та негативно вплинути на перспективи лібералізації візового режиму для добросовісних громадян України.

Адже, наприклад, влада Німеччини більше не визнає паспорти Сирії та Іраку, які були видані в районах, що знаходяться під контролем терористичного угруповання «ІДІЛ». Міністр внутрішніх справ ФРН назвав недійсними всі документи, видані в сирійських містах Дейр-ез-Зор, Ракка і Ель-Хасака, а також в іракських провінціях Мосул і Анбар, адже бойовикам «ІДІЛ» вдалося заволодіти в цих районах великою кількістю бланків паспортів. У 2015 році урядовий радник в Лівії Абдул Басіт Харун повідомив, що бойовики «ІДІЛ» проникають в Європу з такими документами під виглядом біженців. Контрабандисти ховають їх на судах з нелегальними мігрантами [19]. А глава МВС Франції Б. Казнев розповів, що на додачу до цього бойовики «ІДІЛ» створили на території Сирії, Іраку та Лівії цілу мережу з виробництва у «промислових масштабах» підроблених паспортів країн Євросоюзу [20].

Нагальність потреби в перегляді традиційних технологій виготовлення документів, що підтверджують громадянство, посвідчують особу чи її спеціальний статус, зумовлює і той факт, що у січні 2016 р. близько 77 % усіх мігрантів, які прибули до Німеччини і були зареєстровані федеральною поліцією, взагалі не мали документів, що посвідчують особу. Це надає їм можливість реєструватися неодноразово, повідомляючи про себе різні відомості, і може ставити під загрозу безпеку країни [21]. У зв'язку з цим на початку 2016 р. бундестаг ФРН прийняв підготовлений МВС закон, згідно з яким претенденти на отримання статусу біженця в цій країні повинні будуть отримувати спеціальне посвідчення при першому контакті з представниками влади. В документі будуть вказані ім'я, дата і місце народження, громадянство, стать, зріст, колір очей, стан здоров'я, освіта, професія і віросповідання. Крім того, документ міститиме фото і відбитки пальців рук. Усі дані будуть внесені в спеціально створену для цього центральну базу даних, доступ до якої матимуть усі зацікавлені відомства, включаючи поліцію. Федеральний уряд сподівається, що це нововведення допоможе вирішити відразу кілька проблем, зокрема запобігти випадкам багаторазової реєстрації одного й того ж мігранта в декількох містах під різними іменами [22].

Проте слід зауважити, що викладені вище вітчизняні та зарубіжні законодавчі ініціативи не повною мірою враховують особливості періоду, у коловорот якого занурилися Україна і світ. Ідеться про те, що всі вони, як правило, орієнтовані на забезпечення можливості ідентифікації живої дорослої людини в ідеальних для візуального сприйняття умовах і не містять дієвих інструментів для ототожнення особи, яка опинилася в безпорадному стані чи загинула, зокрема, внаслідок вибуху – найпоширенішої форми терористичного акту.

Так, за повідомленням міністра охорони здоров'я Бельгії М. де Блок, не в усіх випадках доставлення пацієнта до лікувальних закладів у стані коми вдалося встановити особу потерпілих від терактів в аеропорті та метро м. Брюсселя [23]. А Спеціальна моніторингова місія (далі – СММ) Організації з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ) констатує погіршення ситуації в зоні конфлікту на Донбасі, що спостерігається з середини січня 2016 р. Заступник голови СММ ОБСЄ А. Гут повідомив, що місія зафіксувала повернення важкого озброєння в зону безпеки, передбачену мінськими угодами, порушення режиму припинення вогню, є свідчення присутності російських військових на Донбасі та переміщення техніки через кордон між Росією та Україною [24]. Українська сторона Спільного центру контролю та координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін повідомила, що лише з 18 по 25 березня 2016 р. з невідконтрольної українській владі території окремих районів Донецької та Луганської областей бойовики 136 разів застосовували по позиціях українських військових важке озброєння. Упродовж тижня бойовики НЗФ випустили у бік сил АТО 779 снарядів та мін, зокрема 24 снаряди із танка, 22 – з артилерійських систем калібру 152 мм і 122 мм, 231 міну калібру 120 мм та 502 – калібру 82 мм [25]. Застосування країною-агресором і підтримуваними нею терористичними угрупованнями заборонених методів і засобів ведення неоголошеної війни часто унеможливило ідентифікацію загиблих традиційним шляхом. Наприклад, тільки до Дніпропетровської області для проведення судово-медичної експертизи за час АТО надійшли тіла 1 200 бійців, які загинули в Донецькій та Луганській областях. І тільки 674 (56%) з них вдалося ототожнити візуальним шляхом. 271 воїна (23%), майже кожного четвертого, було ідентифіковано тільки завдяки ДНК-експертизі, а решта – 255 (21%) залишаються невпізнаними. Імена 130 учасників АТО, раніше похованих як «тимчасово нестановлених захисників України», вже встановлено за допомогою молекулярно-генетичної експертизи. Ідентифікація тіл невпізнаних загиблих триває [26]. У цілому по країні станом на 28 вересня 2015 р. у результаті проведення генотипоскопічної експертизи вже було ототожнено 426 загиблих. Проте у створеній *post mortem* («після смерті») єдиній базі ДНК загиблих в зоні АТО залишалися ДНК-профілі ще 762 неідентифікованих бійців [27]. Загалом же, за повідомленням помічника Генерального секретаря ООН з прав людини І. Шимоновича на 31-й сесії Ради ООН з прав людини, станом на 23 березня 2016 р. у моргах України зберігається близько тисячі невпізнаних тіл жертв збройної агресії. Останніми місяцями кількість випадків загибелі цивільних осіб дещо зменшилася, однак у районі лінії зіткнення люди продовжують гинути внаслідок артилерійських обстрілів і вибухів боеприпасів, що не розірвалися. Високопосадовець ООН закликав владу України та самопроголошених «ДНР» і «ЛНР» обмінюватися інформацією щодо ідентифікації останків і будь-якою інформацією щодо осіб, які зникли без вісти [6].

Висновки. Комплексне концептуальне рішення проблеми ідентифікації особи в сучасних умовах вбачається у розбудові високотехнологічної національної системи ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства, а також використанні її потужностей у рамках міжнародної співпраці з протидії міжнародному тероризму шляхом невідкладного визначення повного переліку біометричних даних (параметрів) особи, придатних для автоматизованого опрацювання за допомогою новітньої комп'ютерної техніки та інформаційних технологій, базових принципів і алгоритмів їх отримання та використання; розроблення рекомендацій щодо вдосконалення положень чинного законодавства, зокрема шляхом підготовки проєктів нормативно-правових актів і нормативних документів, у т. ч. міжнародних, спрямованих на доповнення переліку біометричних даних особи такою ідентифікаційною ознакою як її оцифрований ДНК-профіль та внесення цього профілю до Єдиного державного демографіч-

ного реєстру; 3) створення на базі інфраструктури ЄДДР та Державної інформаційної системи реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування Національного електронного банку біометричних даних людини й упровадження широкого переліку біометричних технологій для достовірного ототожнення особи без будь-яких привілеїв чи обмежень за ознаками її раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками; 4) проведення біоелектронної паспортизації населення шляхом упровадження сучасних та захищених ідентифікаційних документів, що підтверджують громадянство, посвідчують особу чи її спеціальний статус, у бланки яких імплантована безконтактна інтегральна схема (безконтактний електронний носій), до якої в обов'язковому порядку, крім передбачених сьогодні оцифрованих біометричних даних, параметрів (підпис, образ обличчя та відбитки пальців рук особи), повинен бути внесений ДНК-профіль особи; 5) створення інтегрованої автоматизованої системи оброблення криміналістично значущої інформації на основі об'єднання інформаційних ресурсів криміналістичного обліку генетичних ознак людини і ЄДДР з метою підвищення ефективності застосування біометричних технологій для біометричної верифікації та ідентифікації громадян, іноземців та осіб без громадянства відповідно до вимог державних (національних) та міжнародних стандартів, вимог ІКАО та законодавства у сфері захисту інформації, удосконалення процедури надання міжнародної правової допомоги у користуванні біометричними даними, у т. ч. по лінії Інтерполу та Європолу.

Список використаних джерел:

1. Reynders: "Meer dan 40 nationaliteiten onder de slachtoffers" // *Standaard*. – 2016. – 23 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.standaard.be>.
2. Diyarbakır'da Mermer Jandarma Karakolu'na bombalı araçla saldırı düzenlendi // *Haberturk*. – 2016. – 24 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.haberturk.com>.
3. У Ємені стався потрійний теракт: 25 загиблих // *Новое Время*. – 2016. – 25 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nv.ua/ukr>.
4. Число жертв теракта близ Багдада превысило 40 человек, более 100 ранены // *Интерфакс. Украина*. – 2016. – 26 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://interfax.com.ua>.
5. Смертник у Пакистані підірвався у натовпі в парку: більше 50 загиблих // *Deutsche Welle*. – 2016. – 27 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dw.com>.
6. Конфликт на востоке Украины привел к тяжелейшим гуманитарным последствиям // *Центр Новостей ООН*. – 2016. – 23 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org>.
7. Порошенко повідомив про зрив російських планів провести теракти в містах України // *Новое Время*. – 2016. – 25 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nv.ua>.
8. Горбулін В. Гібридна війна: все тільки починається... [Електронний ресурс] // *Дзеркало тижня*. – 2016. – 25 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua>.
9. Глава немецкого Минюста предупредил о возможных терактах в ФРГ // *Deutsche Welle*. – 2016. – 26 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dw.com>.
10. Про додаткові заходи щодо запровадження безвізового режиму між Україною та Європейським Союзом : Рішення РНБО від 20.07.2015 р., введено в дію Указом Президента України від 18.08.2015 р. № 478/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.
11. Кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні зросла до 1,7 млн осіб // Інформаційна агенція «Вголос». – 2015. – 29 грудня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vgholos.com.ua>.
12. Ситуація зі зловживаннями при здійсненні соціальних виплат вимушеним переселенцям з тимчасово окупованих територій (презентація) // *Служба Безпеки України*. – 2016. – 25 лютого. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sbu.gov.ua>.

13. В Харьковском военкомате извинились перед отцом Героя Небесной Сотни за повестку погибшему сыну // Интерфакс. Украина. – 2016. – 25 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://interfax.com.ua>.

14. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» : Указ Президента України від 14.03.2016 р. №92/2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>.

15. На Донбасі СБУ викрила корупційну схему оформлення документів // Прес-центр СБ України. – 2016. – 20 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sbu.gov.ua>.

16. У Маріуполі СБУ викрила корупційну схему в міграційній службі // Прес-центр СБ України. – 2016. – 3 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sbu.gov.ua>.

17. На Луганщині СБУ припинила нелегальну видачу паспортів мешканцям окупованих територій // Прес-центр СБ України. – 2016. – 12 лютого. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sbu.gov.ua>.

18. СБУ перекрыла транснаціональний канал нелегальної міграції // Прес-центр СБ України. – 2016. – 13 січня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sbu.gov.ua>.

19. Германия больше не признает паспорта из подконтрольных ИГ районов // BBC. – 2016. – 27 лютого. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbc.com>.

20. French Official: ISIS Running a Fake Passport Industry // FOX. NATION. – 2016. – 25 січня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nation.foxnews.com>.

21. Flüchtlinge: 77 Prozent kommen ohne Ausweis nach Deutschland // Berliner Morgenpost. – 2016. – 23 лютого. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.morgenpost.de>.

22. У Німеччині зобов'язують мігрантів оформляти «паспорт біженця» // Новое Время. – 2016. – 15 січня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nv.ua>.

23. 121 blessés, dont 63 graves, toujours hospitalisés // Le Soir. – 2016. – 24 березня. – Режим доступу : <http://www.lesoir.be>.

24. Місія ОБСЄ спостерігає погіршення ситуації на Донбасі з середини січня // Deutsche Welle. – 2016. – 26 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dw.com>.

25. Бойовики за тиждень випустили по силах АТО майже 800 артилерійських і мінометних снарядів – СЦКК // Новое Время. – 2016. – 26 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nv.ua/ukr>.

26. Імена 271 загиблого бійця АТО встановлено за допомогою ДНК-експертизи // Дніпропетровська ОДА. – 2016. – 21 березня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://adm.dp.ua>.

27. В базе данных остаются ДНК-коды 762 неидентифицированных бойцов, погибших в зоне АТО // 112 Україна. – 2015. – 28 вересня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://112.ua>.

